

Gáspár Anna És Weiss Márta

Ez a fénykép a felszabadulás után készült [Nagy]Váradon, már el voltam válna. Itt van a Kispiac, a színház, az Astoria, a Pallas és az Apolló mozi. Utcai fényképészek vettek le. A képen az aradi nagybátyám leánykája, Weiss Márta és én vagyunk. Nagyon ragaszkodtunk egymáshoz, a leánykát nem lehetett rólam levakarni. Ők is olyan családszeretők voltak. Ő volt a legfiatalabb, látszik a korkülönbség, akkor ő lehetett úgy kilenc-tíz éves. Ők nem voltak eldeportálva, Aradon éltek. Aztán visszamentek [Nagy]Zerindre, és onnan mentek el Izraelbe. Márta ott halt meg, tüdőrákban. Izraelben soha nem voltam. A [második] férjem, Andris [Gáspár András] viszont járt ott, és

meglátogatta az aradi nagybátyámat, aki kiment Izraelbe. A lányának volt a legszebb háza, pedig sok szép házat látott, ahol járt. Olyan 'szegény' ember lett. Arra soha nem volt pénzünk, hogy én is menjek, pedig tettem elég világos célzást a nagybátyámnak, hogy én is mennék, hogy meglátogassam őket. Nem annyira Izraelre voltam kíváncsi, hanem Mártára, az unokatestvéremre és a nagynénémre. A deportálás után Alsószoporra mentem haza, a[z első] férjemhez [Taub Sándorhoz]. Ő otthon volt, nem volt deportálva. Pesten volt végig, szabadon. Voltak ott rokonai: nagymamája, nagyapja, nagynénje. Az anyja pesti nő volt. A férjem a munkaszolgálatból, Nagybányáról megszökött, és Pesten volt végig. Ott bujkált. Ügyesen, magyarnak adta ki magát. Bürger [bilgeri] csizmában járt. Akkor az volt a divat. Amikor hazajöttem 1946-ban, bementem [Nagy]Váradra, de senki nem volt otthon. A lakásban lakók laktak, betettek oda vadidegen embereket. Minden házba, lakásba lakókat tettek be, hogy ki tette be őket, én azt nem tudom. A ház megmaradt? üresen. Semmit sem találtam. Egy bútordarab nem volt, csak a csillárok. Még arra emlékszem, hogy az udvaron kívül volt a fehér konyhakredencünk, minden mást elvittek az oroszok. Kiürítették a lakást. Semmi, a mi bútorunkból nem volt semmi. Az úgy volt, hogy törvénybe hozták, hogy járták az utcákat, és ott, ahol bezárt, nem lakott házat találtak, feltörték az ajtót, és mindent valahová leraktároztak. Én nem tudom, mikor történhetett, mert nem voltam jelen, a szomszédok mesélték. Aki hazajött, az elmehetett abba a raktárba, és azt mondta, hogy ez az enyém volt, az az enyém volt, amaz az enyém volt. Mire én hazajöttem, a raktár már üres volt. Hát könnyű volt valamire ráfogni, hogy az a zongorám? Egy Steinfeld zongora, a négy szoba bútora, szóval mindent, mindent elvittek. Előbb az oroszok, aztán akik akarták, onnan a raktárból vihetek, amit akartak. Edényt, mindent, mindent. A háború után a[z első] férjem gazdálkodott, és a malommal sok pénzt keresett, nagyon gazdag lett. 'Élt, mint Marci Hevesen', és olyan furcsa, olyan idegen volt. Hát mégiscsak másfél év volt. Valószínűleg én is megváltoztam, és biztos, hogy ő is megváltozott. És mind azt mondta, hogy legyen türelemmel, hogy kitombolja magát, mert ő még fiatal. Két évvel volt idősebb, mint én. A volt férjem sokat járt el -- a foglalkozása miatt, szórakozni, bálókba, engem többnyire nem vitt. S az igazság az, hogy idővel rájöttem, hogy csak kettővel csalt meg: fűvel és fával? Én ott voltam abban a nagy házban egyedül, és hogy meg tudjam magamat védeni, adott nekem egy pisztolyt, egy gyöngyházzal kirakott pisztolyt. Én azzal meglőttem magamat. Öngyilkos lettem, mert azt mondtam, hogy ezzel az emberrel nem tudok élni, és nekem nincs hová menni, és nem akarok élni. Egy hónappal ezelőtt meséltem a lányomnak, nem is tudta. Bár nem volt anyagi gondom, azt mondtam, hogy ebből már elég volt. Úgy fél centiméterrel a szívem mellett ment el a golyó. Bevittek Szatmárra, és kikezeltek. De akkor elhatároztam, hogy ebből elég volt? Én azt nem vártam meg, hogy kitombolja magát. Ez volt a válásunknak az oka. A drága férjem semmimet nem adta ki? A maga módján ragaszkodott hozzám, de én nem voltam hajlandó többet vele élni. A ruháimat nagy nehezen kiadta, de ami az enyém volt, a fényképek, amit a szomszédok [neki] visszaadtak, vagy ami még megmaradt a lakásban, azt nem adta ide. Nagyon el voltam keseredve. Először is azért, hogy senkim a világon nem jött haza. Senkim. Se bátyám, se apám, se édesanyám. A két unokatestvérem, akik [Nagy]Váradon tanultak, nem maradtak itt, Romániában. Senkim nem volt. Tehát maradt nekem egyedül az úgynevezett férjem. Mentem [Nagy]Váradon az utcán, a volt osztálytársnőkkal, ismerősökkel találkoztam, de egyetlenegy rokon nem volt. Azt mondta az egyik szomszéd, egy 'kedves', hogy 'Nem hiába mondták, hogy jól bántak magukkal ott a németek, mert olyan jól ki van kerekedve az arca!'. Mit lehetett erre válaszolni?? Én nem válaszoltam. Nekem nem volt semmim. Pénzem sem. Egy szál pendelyben jöttem haza. Azt mondtam, hogy hát valamit kezdjek, valamiből élni kell, valahol élni kell. A barátnőm befogadott, de nem lehet azt egy életen keresztül csinálni. Eladtam a házat. De előbb meg kellett csinálni szegény édesanyámnak és a bátyámnak a holtta nyilvánítását, mert az

édesanyám nevén volt a ház. Nem volt más örökös, csak én. Egy olyan szélhámos ügyvéd volt, aki ezt rendezte, hogy teljesen kiforgatott mindenből. Íratta alá a papírokat, eladta a házat, és végül csak a felét kaptam meg a megbeszélte összegnek. Egy kocsmáros vette meg a házat. Elmentem hozzá, és azt mondta, várjak, majd megkapom. Nem kaptam meg soha.